

ФОРМУВАННЯ ДВОРОВИХ ПРОСТОРІВ ЗАСОБАМИ ДИЗАЙНУ

Кузьміна В.М., студ. гр. ДАС-508м(п)

Науковий керівник – Ладигіна І.В., канд. арх, доцент (кафедра Дизайну архітектурного середовища, Одеська державна академія архітектури та будівництва)

Анотація. В умовах сучасного етапу процесу урбанізації розглядається формування прибудинкових територій житлових комплексів як відкритих громадських просторів обмеженого користування. Необхідність їх створення підтверджується діючими будівельними нормами України, а рекомендована функціональна наповненість дозволяє їх розділити як на утилітарні і такі, що можуть розглядатися як дизайн – простори і створюватися засобами дизайну – дитячі ігрові майданчики, майданчики для занять спортом дорослих і дітей, озеленені території для відпочинку різних вікових груп населення тощо. Дизайн – організація подібних просторів спирається на систему ціннісних імперативів таких як багатофункціональність; безпечне середовище для розваг, спорту та відпочинку; ексклюзивна естетика; приватність життєдіяльності.

Актуальність. Комфортні умови для проживання населення створюються за рахунок поєднання забудови сучасних мікрорайонів, кварталів, житлових комплексів і їх внутрішнього відкритого дворового середовища. При цьому, важливим аспектом формування подібного простору є його адаптація до різноманітних вимог всіх мешканців району – сукупності роз'єднаних людей, об'єднаних лише сусідством, котрі намагаються відстояти різні за часом взаємовиключні інтереси.

В таких умовах створення прибудинкових територій має відбуватися із врахуванням загальних психофізіологічних особливостей сприйняття мешканцями навколишнього міського оточення. Це його розміри, пропорції, відкритість або замкненість, вітрові потоки, сонячна інсоляція, шуми, наявність і характер зелених насаджень і благоустрою тощо. Тобто, всі елементи придатні для формування комфортного і безпечного середовища. А для досягнення подібної мети найбільш актуальним здається використання засобів ландшафтного дизайну.

Прибудинкові території, двори – відкриті громадські простори обмеженого користування в нашій державі формуються у відповідності до ДБН Б.2.2-12: 2019 «Містобудування. Планування і забудова територій», згідно з якими при проектуванні житлової забудови передбачається певний набір різних майданчиків, що вважається необхідним і достатнім. Нормуються їх розміри ($m^2 / \text{особу}$) та відстані до вікон житлових і громадських будівель.

Обов'язковим є розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, для відпочинку дорослого населення, для занять фізкультурою, для господарських цілей, для вихову собак, для стоянки автомашин, для тимчасової стоянки велосипедів, для збору побутових відходів. Тобто, функціональне зонування подібних територій закладається вже вітчизняними нормативними вимогами, на базі яких створюється архітектурно-планувальна структура двору.

При цьому під двором розуміється ділянка житлової або змішаної території в межах кварталу. Дворові простори прилягають до одного або кількох багатоквартирних будинків. Через двори під'їжджають або підходять до житлових будинків, в них проводять дозвілля і відпочивають, їх використовують для побутових потреб.

Архітектурна планувальна організація двору передбачає як створення утилітарних, забезпечуючи загальну життєдіяльність мешканців, зон, так і дизайн просторів.

Так, каркас пішохідних шляхів формується на основі зовнішніх і внутрішніх точок тяжіння. Перші – це зупинки громадського транспорту, об'єкти інфраструктури відпочинку, великі торгові центри і громадські будівлі, розташовані поза межами кварталу, другі –

внутрішньо квартальні об'єкти соціальної інфраструктури (школи, дитячі садки), об'єкти торгово-побутового обслуговування (магазини, відділення пошти тощо), а також великі майданчики для спортивних ігор.

Основний пішохідний шлях об'єднує внутрішні точки тяжіння і забезпечує найбільш зручний доступ до зовнішніх. Другорядні пішохідні шляхи забезпечують зв'язок основного шляху з зонами входу в житлові будинки. Каркас транспортних шляхів будується на основі існуючої мережі проїздів. Основні внутрішньо квартальні проїзди повинні забезпечувати найкоротші наскрізні проїзди через дворову територію і доступ до об'єктів соціальної інфраструктури. Другорядні внутрішньо квартальні проїзди з'єднують основні проїзди з зоною входу в житловий будинок.

Основний принцип реорганізації зони паркування дворової території – зберегти існуючі паркувальні місця (організовані і неорганізовані) і не додавати нові. На цьому кроці також формується господарська зона. Розподіл майданчиків цієї зони має забезпечувати необхідну доступність від всіх житлових будинків в межах кварталу з дворовою територією. Коли простору дворової території недостатньо для розташування необхідної кількості парковок і майданчиків господарської зони, вони розташовуються в зоні вуличного фронту.

Як дизайн-простори в структурі двору розглядаються дитячі ігрові майданчики, майданчики для занять спортом дорослих і дітей, озеленені території для відпочинку різних вікових груп населення тощо.

Засобами дизайну забезпечується їх функціональність, безпека, естетика і приватність. Так, функціональність передбачає розподіл простору на зони для різних видів діяльності, включаючи відпочинок, гру, садівництво та барбекю; максимізацію використання простору шляхом створення мультимодальних зон, які можуть виконувати кілька функцій одночасно; врахування потреб та стилів життя мешканців для оптимального облаштування простору.

Безпека, в свою чергу, зумовлює використання безпечних матеріалів та конструкцій, що виключають травматичні ситуації; організацію простору таким чином, щоб уникнути можливості нещасних випадків, наприклад, встановлення бар'єрів навколо водойми або дитячих майданчиків; забезпечення належного освітлення вночі для підвищення безпеки користувачів.

Естетика неможлива без вибору рослинності та матеріалів, що відповідають загальному стилю будинку та особливостям місцевого ландшафту; створення приємної візуальної композиції шляхом використання принципів дизайну, таких як баланс, пропорції та колір; врахування ландшафтного контексту та максимального використання природних елементів для створення гармонійного простору.

Приватність забезпечується створенням закритих зон за допомогою перегородок, рослин та архітектурних елементів; розміщення елементів таким чином, щоб забезпечити відчуття інтимності та спокою для мешканців.

Дуже важливим при формуванні дизайн-простору здається використання ексклюзивних малих архітектурних форм та різнобічного озеленення в контексті геопрастики рельєфу. Все це у поєднанні з архітектурним, об'ємно-просторовим рішенням дозволяє досягти максимального успіху при створенні сучасного житлового комплексу.

В Україні яскравим прикладом може вважатися благоустрій і авторські дитячі майданчики ЖК «Нова Англія», що функціонують у Києві (рис. 1). Це майданчики, які не тільки розважають дітей, а й цілісно сприяють їхньому гармонійному розвитку. Вони є авторським архітектурним твором. І діти тут можуть вигадувати різні сценарії гри, почуватися особливими та всебічно розвиватися.

Для створення нових дитячих майданчиків забудовник користувався послугами професіоналів-архітекторів, психологів та педагогів. При цьому вдалося створити методологію підбору ігрового обладнання, яка враховує вплив на вестибулярний апарат дитини, сенсорну, тактильну та інші системи. Її мета – створити на дитячих майданчиках функціонал, необхідний для гармонійного розвитку.

Методологія дизайну авторських дитячих майданчиків ЖК «Нова Англія» ґрунтується на трьох принципах.

Орієнтація на кшталт гри. Існують певні види дитячих ігор – активні, сенсорні, творчі, соціальні тощо. Діти використовують різні типи ігор, аби краще зрозуміти навколишній світ.

Естетизм та екологічність. Нові ігрові простори ЖК «Нова Англія» справді унікальні. Їх дизайн стає окремим арт-твором, а стиль у всіх аспектах продуманий до дрібниць. Мистецтво – важливий аспект виховання. Воно сприяє розвитку гарного смаку та формуванню почуття прекрасного у дитини. Завдяки естетиці у дітей формується і етичне сприйняття світу.

Створення відчуття місця. Дитячий майданчик без відчуття місця виглядає звичайним чином і може бути розташований будь-де у світі. А ось ігровий майданчик із сильним почуттям місця – це відображення культури та «духу» спільноти. Тому ігрові простори в «Новій Англії» були створені у певній стилістиці, що відображає внутрішню культуру, цінності та ідеї.

Рис. 1. ЖК «Нова Англія». Дизайн-простори

Висновки та результати. Таким чином, прибудинкові території, двори – відкриті громадські простори обмеженого користування, в нашій державі формуються у відповідності до ДБН Б.2.2-12: 2019 «Містобудування. Планування і забудова територій».

Дизайн-простори у складі прибудинкових територій, в свою чергу, можуть бути представлені дитячими ігровими майданчиками, майданчиками для занять спортом дорослих і дітей, озеленими територіями для відпочинку різних вікових груп населення тощо.

Дизайн-організація подібних просторів спирається на систему ціннісних імперативів: багатофункціональність; безпечне середовище для розваг, спорту та відпочинку; ексклюзивна естетика; приватність життєдіяльності.

Література:

1. ДБН Б.2.2-12: 2019 «Містобудування. Планування і забудова територій».
2. Сердюк Т.В. Бармалюк В.М. Вдосконалення архітектурно-планувальних рішень в проектуванні дворового простору житлової забудови: веб-сайт. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25790/242-244.pdf?sequence=1> (дата звернення 15.04.2024)
3. Андріанова Г.А. Громадське обслуговування житлових кварталів. Архітектурно-просторові особливості та соціальні проблеми / Г.А.Андріанова // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: зб. наук. пр. – К.: КНУБА, 2004. – С. 83-89.
4. Концепція ЖК Нова Англія «Місто у місті»: веб-сайт URL: <https://new-eng.kiev.ua/kontseptsiya-zhk-nova-angliya-misto-u-misti/> (дата звернення 15.04.2024)